

Enstitüsü : Sosyal Bilimler
Anabilim Dalı : Hukuk
Programı : Kamu Hukuku
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Durmuş Tezcan
Tez Türü ve Tarihi : Doktora - Ağustos 2008

KISA ÖZET

YENİ BOYUTLARIYLA CEZA HUKUKUNDA ERTELEME

Ali Rıza Töngür

Bu çalışmanın konusu, ceza yargılamasının farklı aşamalarındaki erteleme türleridir. Amaç, aynı zamanda iyi birer ceza politikası aracı da olan bu kurumların, karşılaştırmalı hukuk ve ulusal hukukumuzdaki yapısı, uygulama yöntemleri ve sonuçlarını araştırmaktır.

Ceza yargılamasının farklı aşamalarında erteleme, en geniş anlamıyla; suç faili hakkında kamu davasının açılmasının, duruşma yapılmasının, mahkûmiyet hükmü verilmesinin veya mahkûmiyet hükmü açıklanmışsa infazının, belirlenen denetim süresi içinde göstereceği iyi hale bağlı olarak ertelenmesini veya hükümlülüğün gerçekleşmemiş ya da cezasının infaz edilmiş sayılması sonucunu meydana getirmesidir. Yapılan bu tanım, koşul ve uygulanma yöntemleri birbirlerinden farklı olmakla birlikte, sonuç olarak her biri erteleme türü olan, “kamu davasının açılmasının ertelenmesi”, “duruşmanın ertelenmesi”, “hükmün açıklanmasının ertelenmesi/ geri bırakılması” ve “cezanın ertelenmesi” kurumlarını kapsar.

Anılan bu yapılanmalar, XIX. Yüzyıl sonuna kadar, en iyi yaptırım biçimi olduğuna inanılan hapis cezasının, suçluların ıslahında, sanıldığı kadar etkili olmadığına anlaşılması ile ortaya çıkan alternatif arayışların sonucu olarak gelişmişlerdir. Bu doğrultuda özellikle, basit

suçlar nedeniyle hükmedilen kısa süreli sayılabilecek hapis cezalarının, faili ıslah etmediği aksine, daha nitelikli suçlar işleyen mükerrir ve damgalanmış bir suçlu haline getirdiğinin anlaşılması uzun sürmemiştir.

Yargılamanın farklı aşamalarındaki erteleme kurumları, ilk defa kasıtlı bir suç işleyen ve kısa süreli hapis cezasına çarptırılan sabıkasız kişilerin, hapishanelerin “suç okulu” olarak da adlandırılan olumsuz ortamından uzak tutulması, devletin infaz külfetinden ve mahkemelerin iş yoğunluğundan kurtarılması amaçlarının gerçekleştirilmesinin yanı sıra, cezanın genel ve özel önleme amaçlarını da gerçekleştirebilecek iyi birer ceza politikası aracıdır. Ayrıca bu kurumlar, yapılarında var olan “onarıcı adalet” anlayışı sonucu, ceza hukukunda sanık karşısında ihmal edilen mağdurun tekrar hatırlanmasını ve suç nedeniyle oluşan zararlarının giderilmesini sağlayarak, toplum barışına katkıda bulunan yapılanmalardır.

Anglo-Amerikan Hukuk Sistemi kaynaklı olan, kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasını geri bırakılması kurumları, ceza muhakemesi hukuku içinde yer alırken; Kıta Avrupası Hukuk Sistemi kaynaklı olan cezanın ertelenmesi kurumu, bir ceza hukuku yapılanmasıdır. Bu kurumlar, koşulları, nitelikleri, uygulanma şekilleri ve sonuçları yönünden farklılık gösterirler. Kamu davasının açılmasının ertelenmesine, hem idari hem de yargısal özellikleri yapısında barındıran savcılık makamı, soruşturma aşamasında karar verirken; hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve cezanın ertelenmesine, tamamıyla yargısal nitelikli mahkemeler tarafından kovuşturma aşaması sonunda karar verilir.

Doktrinde ertelemenin, ceza hukukunun yaptırımlar sistemi içinde, cezaların ve emniyet tedbirlerinin yanı sıra, üçüncü bir iz olduğu da savunulmaktadır. Yargılama dışına çıkarma (diversion) yöntemlerinin yanı sıra, kamusal cezaların da bir kısım özelliklerini taşıyan yargılamanın farklı aşamalarındaki erteleme türlerinden, cezanın ertelenmesi kurumuna, Türk Ceza Hukuku yabancı değildir. Anılan kurum, Mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun yürürlüğe girdiği tarihten bu yana hukukumuzda uygulanmaktadır. Ne var ki, kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması için aynı şeyi söyleyebilmek mümkün değildir. Yirminci Yüzyılın ortalarında, Kıta Avrupası Hukuk Sistemine yerleşen bu kurumlar, ulusal mevzuatımızda ilk kez, 2005 yılının ortalarında Çocuk Koruma Kanunu ile yer bulabilmiştir. Yargılamanın farklı aşamalarındaki erteleme kurumları ile birlikte eş zamanlı olarak getirilen

ve anılan kurumlar için son derece önem arz eden denetimli serbestlik sistemi de ceza hukukumuz için ayrı bir kazanım olmuştur.

Çalışma, yargılamanın farklı aşamalarındaki erteleme türleri ve denetimli serbestlik sistemi bakımından, mevzuatımızda yaşanan süratli gelişmenin, uygulamaya beklenildiği ölçüde yansıyamadığını ortaya koymuştur. Topluma, mağdura ve suç failine önemli kazanımlar sağlayabilecek ve mahkemelerin de iş yoğunluğunu azaltabilecek olan bu kurumların, etkili biçimde kullanılabilmesi için gereken alt yapının kurulması ve uygulayıcıların eğitilmesi için gayret gösterilmesi gerektiği inancındayız.

Anahtar Sözcükler : Cezanın Ertelenmesi, Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi, Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması, Onarıcı Adalet, Denetimli Serbestlik.

Institute : Social Sciences
Department : Law
Program : Public Law
Thesis Advisor : Prof. Durmuş Tezcan
Type and Date of Thesis : Ph. D. – August 2008

ABSTRACT

NEW ASPECTS OF DEFERMENT IN CRIMINAL LAW

Ali Rıza Töngür

This study is about different types of deferment at different stages of criminal proceedings. The objective is to investigate, in view of comparative law and Turkey's national legislation, the structure, implementation and consequences of deferment, which offers an effective tool of criminal policy.

In its broadest sense, deferment at different stages of criminal proceedings is suspending the filing of a criminal case against the perpetrator, postponing trial, suspending the sentence, or if sentence has already been passed, suspending the execution of that sentence, deeming that no conviction has been entered or deeming that the sentence has been served, provided that the perpetrator demonstrates good conduct during the specified probation period. This definition covers “stay of proceedings” (suspension of the filing of a criminal case), “postponement of trial”, “deferment of judgment/” and “deferment of sentence”. Although they involve different conditions and implementation methods, all of these are eventually mechanisms of deferment.

These mechanisms resulted from efforts to find alternatives to imprisonment, which was regarded as the best sanction until the end of the 19th century but was eventually seen not to be as effective as thought in terms of reforming criminals. In this context, it didn't take long to recognize that especially relatively short prison sentences imposed for

minor offenses did not reform the perpetrators, and even turned them into recidivists and labeled criminals who commit more aggravated crimes.

Deferment at different stages of criminal proceedings aims to keep away persons with a clean criminal record who have committed their first intentional crime and were sentenced to short prison terms from the unfavorable environment of prisons, which are also known as “schools for crime”, to relieve the state of the burden of execution, and to reduce the caseload of courts. Deferment also is a good criminal policy tool that can serve the general and specific preventive objectives of punishment. As a result of the “restorative justice” that is inherent in them, deferment mechanisms also contribute to social peace by re-focusing on the victim, who has usually been neglected in criminal law vis-à-vis the defendant, and by ensuring the recovery of the losses arising from the crime.

Stay of proceedings and deferment of judgment have their origins in the Anglo-American legal system, and are part of criminal procedure law. On the other hand, suspension of sentence has its origins in the legal system of Continental Europe, and is part of criminal law. These mechanisms differ from each other in terms of their conditions, properties, implementation methods and consequences. Stay of proceedings is decided during the investigation stage, and by the prosecutor, who possesses both administrative and judicial qualities. Deferment of judgment and suspension of sentence, on the other hand, are decided after the investigation stage, and by courts, who have a purely judicial nature.

There are studies in the literature claiming that deferment is a third track within the system of criminal sanctions, alongside punishment and security measures. In addition to diversion mechanisms, suspension of sentence (which is one type of deferment at different stages of criminal proceedings, and shares some features with public punishment) is not unknown in Turkish criminal law. This mechanism has been part of the Turkish legal system since the enactment of the Turkish Criminal Code No. 765 (annulled). However, this is not the case for Stay of proceedings and deferment of judgment. These concepts were introduced into the legal system of Continental Europe in the middle of the 20th century, and for the first time appeared in Turkish legislation in the middle of 2005, with the enactment of the Law on the Protection of Children. Another major improvement in Turkish criminal law was the mechanism known as “probation”, which was introduced simultaneously with, and is of special importance for, the above-mentioned types of deferment at different stages of criminal proceedings.

This study has shown that implementation has failed to keep pace with the rapid development in legislation on different types of

deferment at different stages of criminal proceedings and the probation system. These mechanisms can make significant contributions to society, to victims and to perpetrators and can reduce the caseload of courts, and we believe that efforts should be made to set up the framework required for their effective use and to train enforcers.

Keywords: Suspension of Sentence, Suspension of the Filing of a Criminal Case / Stay of Proceedings, Deferment of Judgment, Restorative Justice, Probation.